

KONAČNI PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Prava i slobode osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama (u daljnjem tekstu: pripadnici nacionalne manjine), kao temeljna ljudska prava i slobode, nedjeljiv su dio demokratskog sustava Republike Hrvatske i uživaju potrebnu potporu i zaštitu, uključujući pozitivne mjere u korist nacionalnih manjina, s ciljem da etnička i multikulturalna raznolikost i duh razumijevanja, uvažavanja i tolerancije doprinose promicanju razvoja Republike Hrvatske.

Članak 2.

(1) Svaki državljanin Republike Hrvatske ima: pravo slobodno se izjasniti da je pripadnik neke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj; pravo ostvarivati sam ili zajedno sa drugim pripadnicima te nacionalne manjine ili zajedno sa pripadnicima drugih nacionalnih manjina prava i slobode propisane ovim Ustavnim zakonom i druga manjinska prava i slobode propisana posebnim zakonima.

(2) Pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju, jednako kao i drugi građani Republike Hrvatske, prava i slobode utvrđene Ustavom Republike Hrvatske, te prava i slobode propisane ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

(3) Prava i slobode propisane ovim Ustavnim zakonom i prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina propisana posebnim zakonima, nacionalne manjine i njihovi pripadnici ostvaruju na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

(4) Zabranjuje se bilo kakva diskriminacija temeljena na pripadnosti nacionalnoj manjini. Pripadnicima nacionalnih manjina jamči se jednakost pred zakonom i jednaka pravna zaštita.

(5) Zabranjeno je poduzimanje mjera kojima se mijenja omjer među stanovništvom na područjima nastanjenima osobama koje pripadaju nacionalnim manjinama, a koje su usmjerene na otežavanje ostvarivanja ili ograničavanje prava i sloboda propisanih ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

(6) Ovim Ustavnim zakonom ili posebnim zakonom je moguće ostvarivanje određenih prava i sloboda utvrditi ovisno o brojčanoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ili na nekom njenom području, stečenim pravima i međunarodnim ugovorom.

Članak 3.

Nacionalna manjina, u smislu ovog Zakona, je skupina hrvatskih državljana koja je brojčano manja od ostalog stanovništva i čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od ostalog stanovništva i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.

Članak 4.

(1) Republika Hrvatska može s drugim državama sklapati međunarodne ugovore kojima će urediti pitanja prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

(2) Prilikom sklapanja međunarodnih ugovora iz stavka 1. ovog članka Republika Hrvatska će se zalagati da se njima stvaraju i unapređuju uvjeti potrebni za održavanje i razvijanje kulture pripadnika nacionalnih manjina, te očuvanje bitnih sastojnica njihove samobitnosti, odnosno njihove vjere, jezika, tradicije i kulturne baštine.

Članak 5.

Republika Hrvatska osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina koja oni uživaju pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini, a kada je to određeno ovim Ustavnim zakonom ili posebnim zakonom, zajedno s pripadnicima drugih nacionalnih manjina, naročito:

1. služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi;
2. odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe;
3. uporabu svojih znamenja i simbola;
4. kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanja i zaštite svojih kulturnih dobara i tradicije;
5. pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere;
6. pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim se služe;
7. samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa;
8. zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, te u upravnim i pravosudnim tijelima;
9. na manjinsku samoupravu;
10. zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti njihov opstanak, ostvarivanje prava i sloboda.

Članak 6.

Odredbe ovog Ustavnog zakona i odredbe posebnih zakona kojima se uređuju prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina moraju se tumačiti i primjenjivati sa svrhom poštivanja pripadnika nacionalnih manjina i drugih građana Republike Hrvatske, razvijanja razumijevanja, solidarnosti, snošljivosti i dijaloga među njima.

II. PRAVA I SLOBODE

Članak 7.

(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo koristiti svoje prezime i ime na jeziku kojim se služe, te da ono bude službeno priznato njima i njihovoj djeci upisom u matične knjige i druge službene isprave, u skladu s propisima Republike Hrvatske.

(2) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da se obrazac osobne iskaznice tiska i popunjava i na jeziku i pismu kojim se služe.

Članak 8.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo slobodno služiti se svojim jezikom i pismom, privatno i javno, uključujući pravo na jezik i pismu kojim se služe isticati oznake, napise i druge informacije u skladu sa zakonom.

Članak 9.

(1) Pravo je pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu kojim se služe.

(2) Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalne manjine obavlja se u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama te drugim školskim ustanovama (u daljnjem tekstu: školska ustanova) s nastavom na jeziku i pismu kojim se služe, pod uvjetima i na način propisanim posebnim zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina..

(3) Školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine mogu se osnivati, te odgoj i obrazovanje provoditi za manji broj učenika od onog koji je propisan za školske ustanove s nastavom na hrvatskom jeziku i pismu.

(4) Nastavni plan i program odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalne manjine uz opći dio obvezno sadrži dio čiji je sadržaj u vezi s posebnošću nacionalne manjine (materinjski jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturno stvaralaštvo nacionalne manjine).

(5) Pravo je i obveza učenika koji se odgajaju i obrazuju na jeziku i pismu nacionalnih manjina da uz svoj jezik i pismo uče hrvatski jezik i latinično pismo prema utvrđenom nastavnom planu i programu.

(6) Odgojno obrazovni rad u školskoj ustanovi s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine obavljaju nastavnici koji potpuno vladaju jezikom i pismom dotične nacionalne manjine.

(7) Visoka učilišta organiziraju provođenje programa školovanja odgajatelja, učitelja i nastavnika za obavljanje poslova odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu kojim se služe nacionalne manjine u dijelu koji sadrži posebnosti nacionalne manjine (materinjski jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturno stvaralaštvo nacionalne manjine).

(8) Pripadnici nacionalnih manjina mogu radi provođenja odgoja i obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina, na način i pod uvjetima propisanim zakonima, osnivati predškolske ustanove, osnovne i srednje škole i visoka učilišta.

Članak 10.

(1) Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje se na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takove jedinice.

(2) Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje se i kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka i kada je to propisano statutom jedinice lokalne samouprave ili statutom jedinice područne (regionalne) samouprave u skladu s odredbama posebnog zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

(3) Ostali uvjeti i način službene uporabe jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine u predstavničkim i izvršnim tijelima i u postupku pred upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave; u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, u postupku pred sudbenim tijelima prvog stupnja; u postupcima koje vode Državno odvjetništvo i javni bilježnici, te pravne osobe koje imaju javne ovlasti, uređuju se posebnim zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina.

Članak 11.

Zakonom kojim se uređuje uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina i/ili statutima jedinica lokalne samouprave propisuju se mjere koje omogućuju na područjima tradicionalno ili u znatnijem broju naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina očuvanje tradicijskih naziva i oznaka te davanje naziva naseljima, ulicama i trgovima imena osoba i događaja od značaja za povijest i kulturu nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Članak 12.

(1) Slobodna je uporaba znamenja i simbola nacionalnih manjina i obilježavanje praznika nacionalnih manjina.

(2) Uz službenu uporabu znamenja i simbola Republike Hrvatske nacionalne manjine mogu isticati odgovarajuće znamenje i simbole nacionalnih manjina. Kada se izvodi himna i/ili svečana pjesma nacionalne manjine, obvezatno se prije nje izvodi himna Republike Hrvatske.

(3) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su statutom propisati službenu uporabu i način korištenja zastave i simbola nacionalnih manjina.

Članak 13.

(1) Pripadnici nacionalnih manjina radi očuvanja, razvoja, promicanja i iskazivanja svog nacionalnog i kulturnog identiteta mogu osnivati udruge, zaklade i fundacije te ustanove za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja, kulturne, izdavačke (nakladničke), muzejske, knjižnične i znanstvene djelatnosti.

(2) Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave pružaju pomoć pri osnivanju i djelovanju novih i djelovanju postojećih ustanova koje obavljaju poslove zaštite i očuvanja kulturnih dobara koja su od značaja za nacionalne manjine; ustanova koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina, te izdavačku (nakladničku) djelatnost i djelatnost javnog priopćavanja na jezicima i pismu nacionalnih manjina.

(3) Udruge, zaklade, fundacije i ustanove iz stavka 1. ovoga članka mogu u nazivu iskazivati da su nacionalne manjine njihovi osnivači.

Članak 14.

(1) Pripadnici nacionalnih manjina, njihove udruge i manjinske samouprave slobodno održavaju veze s narodom s kojim dijele ista etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja, te s pravnim osobama sa sjedištem na području države tog naroda koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, nakladničke (izdavačke) i humanitarne djelatnosti.

(2) Udruge pripadnika nacionalnih manjina i manjinske samouprave mogu od tijela države naroda s kojim dijele obilježja iz stavka 1. ovog članka i od pravnih osoba te države primati bez plaćanja carine novine, časopise, knjige, filmove, videokasete, nosače zvuka, u ograničenom broju primjeraka, koje koriste za svoje potrebe, i mogu ih, bez plaćanja naknade, rasparčavati pripadnicima nacionalne manjine.

(3) Udruge pripadnika nacionalnih manjina mogu za pripadnike nacionalnih manjina organizirati gostovanja profesionalnih i amaterskih kulturnoumjetničkih grupa, te organizirati druge kulturne i umjetničke priredbe i izložbe koje pridonose obogaćivanju kulture i identiteta nacionalne manjine. U ovakovim slučajevima strane osobe koje sudjeluju u provođenju priredbi i izložbi ne moraju imati radnu dozvolu.

(4) Pripadnici nacionalnih manjina mogu slobodno izražavati svoju vjersku pripadnost i očitovati svoju vjeru te u skladu s tim pripadati vjerskoj zajednici.

Članak 15.

(1) Zakonima i provedbenim propisima kojima se uređuju djelatnosti javnog priopćavanja, proizvodnje i emitiranja radijskog i televizijskog programa, odgoja i obrazovanja, muzejska i knjižnička djelatnost, te zaštita i očuvanje kulturnih dobara stvaraju se uvjeti za upoznavanje svih državljana Republike Hrvatske, osobito djece i mladeži kroz sadržaj odgojnog i obrazovnog rada i obvezne i izborne predmete obrazovanja, s povješću, kulturom i vjerom nacionalnih manjina.

(2) U cilju ostvarivanja odredbe stavka 1. ovog članka poduzimat će se mjere koje će pripadnicima nacionalnih manjina olakšati pristup medijima.

Članak 16.

(1) Postaje radija i televizije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini imaju zadaću promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, proizvoditi i/ili emitirati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina, stvaranje i emitiranje programa kojima se potiče i unaprjeđuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulturne, vjerske i druge samobitnosti nacionalnih manjina, očuvanje i zaštita njihovih kulturnih dobara i tradicije, te stvaranje i emitiranje programa kojima se pripadnici nacionalne manjine na tom prostoru upoznaju s radom i zadaćama manjinske samouprave. Pravne osobe koje obavljaju djelatnost javnog priopćavanja (tisak, radio i televizija) omogućit će udrugama pripadnika nacionalnih manjina i institucijama nacionalnih manjina sudjelovanje u stvaranju programa namijenjenog nacionalnim manjinama.

(2) U cilju ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na informiranje putem tiska te radija i televizije na pismu i jeziku nacionalne manjine pripadnici nacionalnih manjina, njihove manjinske samouprave i njihove udruge mogu obavljati djelatnost javnog priopćavanja (izdavati novine, proizvoditi i emitirati radijski i televizijski program i obavljati djelatnost novinskih agencija) u skladu sa zakonom.

Članak 17.

(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru.

(2) Način ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost u Hrvatskom saboru uređuje se zakonom kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor.

(3) Zakonom kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor može se, pored općeg biračkog prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike.

Članak 18.

(1) Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave.

(2) Ako u predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave na temelju općeg biračkog prava ne bude izabran bar jedan član pripadnik neke od nacionalnih manjina koje u stanovništvu jedinice lokalne samouprave sudjeluju s više od 5%, a s manje od 15%, broj članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave povećat će se za jednog člana, a izabranim će se smatrati onaj pripadnik nacionalne manjine koji nije izabran prvi po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima ako zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave nije drugačije određeno.

(3) Ako u predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave na temelju općeg biračkog prava ne bude osigurana zastupljenost onoliko članova pripadnika nacionalne manjine, koja u stanovništvu jedinice lokalne samouprave sudjeluje s najmanje 15%, koliko osigurava zastupljenost pripadnika te nacionalne manjine srazmjerno njenom udjelu u stanovništvu jedinice lokalne samouprave, broj članova predstavničkog tijela jedinice povećat

će se do broja koji je potreban da bi zastupljenost bila ostvarena, a izabranim će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima ako zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave nije drugačije određeno.

(4) Ako u predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave na temelju općeg biračkog prava ne bude osigurana zastupljenost onoliko članova pripadnika nacionalne manjine koja u stanovništvu te jedinice sudjeluje s više od 5%, koliko im osigurava zastupljenost srazmjerno njihovom udjelu u stanovništvu jedinice područne (regionalne) samouprave, broj članova predstavničkog tijela jedinice povećat će se do broja koji je potreban da bi zastupljenost bila ostvarena, a izabranim će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima ako zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave nije drugačije određeno.

(5) Ako se ni primjenom odredbi stavaka 2., 3. i 4. ovoga članka ne postigne zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu jedinice samouprave u skladu s ovim odredbama, u jedinici samouprave raspisat će se dopunski izbori.

(6) Kandidiranje i izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prema odredbama stavaka 2., 3., 4. i 5. ovoga članka uređuje se zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(7) Za određivanje broja pripadnika nacionalne manjine radi provođenja odredbi ovoga članka mjerodavni su službeni rezultati popisa stanovništva. Prije svakih izbora službeni rezultati popisa stanovništva o broju pripadnika nacionalnih manjina u jedinici lokalne samouprave odnosno jedinici područne (regionalne) samouprave usklađuju se s eventualnim promjenama registriranim u posljednjem potvrđenom popisu birača te jedinice.

Članak 19.

Jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina ne čine većinu stanovništva mogu svojim statutima odrediti da se u predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave odnosno jedinice područne (regionalne) samouprave biraju pripadnici nacionalne manjine ili nacionalnih manjina ili veći broj pripadnika nacionalne manjine ili nacionalnih manjina nego što proizlazi iz njihovog udjela u ukupnom stanovništvu jedinice.

Članak 20.

(1) U jedinici lokalne samouprave i jedinici područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: jedinica samouprave) u kojoj se prema odredbama ovog Ustavnog zakona treba osigurati srazmjerna zastupljenost članova njenog predstavničkog tijela iz reda pripadnika nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost predstavnika nacionalne manjine u njenom izvršnom tijelu.

(2) Pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima sukladno odredbama posebnog zakona, vodeći računa o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu na razini na kojoj je ustrojeno tijelo državne uprave ili pravosudno tijelo i stečenim pravima.

(3) Pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u tijelima uprave jedinica samouprave sukladno odredbama posebnog zakona kojim se uređuje lokalna i područna (regionalna) samouprava i sukladno stečenim pravima.

III. MANJINSKA SAMOUPRAVA U JEDINICAMA SAMOUPRAVE

Članak 21.

S ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu pripadnici nacionalnih manjina biraju, na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom, manjinske samouprave odnosno manjinske predstavnike u jedinicama samouprave.

Članak 22.

(1) U jedinicama samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice samouprave, u jedinicama lokalne samouprave na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, nacionalne manjine mogu izabrati manjinsku samoupravu.

(2) U manjinsku samoupravu općine bira se 10 članova, u manjinsku samoupravu grada bira se 15, a u manjinsku samoupravu županije bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine.

(3) U slučajevima kada nije ispunjen barem jedan od uvjeta iz stavka 1. ovoga članka za izbor manjinske samouprave, a na području manjinske samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, za područje ovakove jedinice samouprave bira se manjinski predstavnik.

(4) Kandidate za članove manjinske samouprave odnosno kandidate za manjinske predstavnike mogu predlagati udruge nacionalnih manjina ili najmanje 20 pripadnika nacionalne manjine s područja općine, odnosno 30 s područja grada i 50 s područja županije.

(5) Članovi manjinskih samouprava i manjinski predstavnici biraju se neposredno tajnim glasovanjem za razdoblje od četiri godine, a na postupak izbora i druga pitanja u svezi s njihovim izborom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave.

(6) Za određivanje broja pripadnika nacionalne manjine radi provođenja odredbi ovoga članka mjerodavan je popis stanovništva korigiran (uvećan ili umanjen) za onaj broj birača koji su upisani ili brisani iz popisa birača koji se sastavlja radi izbora članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave.

Članak 23.

(1) Manjinska samouprava je neprofitna pravna osoba. Svojstvo pravne osobe stječe upisom u registar manjinske samouprave kojeg vodi ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

(2) Naziv manjinske samouprave mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja je izabrala manjinsku samoupravu.

(3) Naziv manjinske samouprave mora sadržavati oznaku nacionalne manjine i oznaku područja za koje je izabrana.

Članak 24.

(1) Tijela manjinske samouprave su Vijeće i predsjednik Vijeća.

(2) Vijeće manjinske samouprave čine predstavnici nacionalne manjine izabrani prema odredbi članka 22. ovog Ustavnog zakona.

(3) Članovi Vijeća manjinske samouprave tajnim glasovanjem biraju predsjednika vijeća. Vijeće manjinske samouprave izabire i osobu koja će zamjenjivati predsjednika vijeća u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti.

Članak 25.

(1) Vijeće manjinske samouprave donosi program rada, financijski plan i završni račun, te statut kojim se uređuju pitanja od značaja za rad manjinske samouprave.

(2) Predsjednik Vijeća manjinske samouprave predstavlja i zastupa manjinsku samoupravu, saziva sjednice Vijeća i ima prava i obveze određene statutom manjinske samouprave.

(3) Statut manjinske samouprave, program rada, financijski plan i završni račun Vijeće manjinske samouprave donosi većinom glasova svojih članova.

(4) Statut, financijski plan i završni račun manjinske samouprave objavljuju se u službenom glasilu jedinice samouprave za čije je područje osnovana manjinska samouprava.

Članak 26.

(1) Jedinice samouprave osiguravaju sredstva za rad tijela manjinske samouprave, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, a mogu osigurati i sredstva za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programa rada manjinske samouprave.

(2) Sredstva za ostvarivanje određenih programa manjinske samouprave mogu se osigurati i u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Članak 27.

(1) Sredstva koja manjinska samouprava ostvari od svoje imovine; od donacija, poklona, nasljedstva; ili po drugom osnovu, mogu se koristiti samo za djelatnosti i poslove od značaja za nacionalnu manjinu utvrđenih u programu rada manjinske samouprave.

(2) Sredstva koja manjinska samouprava ostvari iz državnog proračuna Republike Hrvatske ili proračuna jedinice samouprave mogu se koristiti isključivo za namjene određene proračunom i zakonom, odnosno odlukom kojima se uređuje izvršenje proračuna, odnosno za namjene, kada se radi o sredstvima državnog proračuna Republike Hrvatske, koje odredi Savjet za nacionalne manjine.

(3) Kada manjinska samouprava nabavlja robe ili usluge ili izvodi radove sredstvima iz stavka 2. ovoga članka može ih koristiti samo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o javnim nabavama.

Članak 28.

(1) Članovi manjinske samouprave i njenih tijela svoje dužnosti obavljaju, u pravilu, na dragovoljnoj osnovi i s pažnjom dobrog gospodara.

(2) Članovi manjinske samouprave i članovi njenih tijela iz sredstava manjinske samouprave mogu primati samo naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova za manjinsku samoupravu i nagradu, za mjesečno ili neko drugo razdoblje ako to odobri i do visine koju odobri ministar nadležan za opću upravu.

Članak 29.

Manjinske samouprave u jedinici samouprave imaju pravo:

- predlagati tijelima jedinice samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose;

- predlagati kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave;

- biti obavješteni o svakom pitanju o kome će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine;

- davati mišljenja i prijedloge na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili kojima se tretiraju manjinska pitanja.

Članak 30.

(1) Poglavarstvo jedinice samouprave dužno je u pripremi prijedloga općih akata od manjinske samouprave osnovane za njeno područje zatražiti mišljenje i prijedloge o odredbama kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina.

(2) Ako manjinska samouprava smatra da je opći akt jedinice samouprave ili neka njegova odredba protivan Ustavu, ovom Ustavnom zakonu ili posebnim zakonima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, dužna je o tome odmah obavijestiti ministarstvo nadležno za opću upravu. Obavijest o tome uputit će i poglavarstvu jedinice samouprave i Savjetu za nacionalne manjine.

(3) Ministarstvo nadležno za opću upravu, ako ocijeni da je opći akt iz stavka 2. ovoga članka ili neka njegova odredba protivan Ustavu, ovom Ustavnom zakonu ili posebnim zakonima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, obustavit će, u roku od osam dana, njegovu primjenu.

(4) Odluka o obustavi od primjene dostavlja se bez odlaganja općinskom načelniku, gradonačelniku, odnosno županu te predsjedniku predstavničkog tijela koje je opći akt donijelo.

(5) Ministarstvo nadležno za opću upravu prosljeđuje Vladi Republike Hrvatske odluku o obustavi od primjene općeg akta s prijedlogom za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonom pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske i o tome obavještava jedinicu samouprave.

(6) Obustava od primjene općeg akta prestaje ako Vlada Republike Hrvatske ne pokrene postupak iz stavka 5. ovoga članka u roku od 30 dana.

Članak 31.

(1) Dvije ili više manjinskih samouprava jedinica lokalne samouprave odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave mogu, radi usklađivanja i unaprjeđivanja zajedničkih interesa osnovati koordinaciju manjinskih samouprava.

(2) Manjinske samouprave kroz koordinaciju manjinskih samouprava usaglašavaju stavove o pitanjima iz svog djelokruga.

(3) Manjinske samouprave mogu koordinaciju manjinskih samouprava ovlastiti da poduzima u njihovo ime pojedine mjere iz članka 29. ovog Ustavnog zakona.

(4) Smatra se da su manjinske samouprave jedinica područne (regionalne) samouprave osnovale koordinaciju manjinskih samouprava za područje Republike Hrvatske kada je sporazumu o osnivanju ove koordinacije pristupilo više od polovine manjinskih samouprava područne (regionalne) samouprave.

(5) Koordinacija manjinskih samouprava koju su manjinske samouprave jedinica područne (regionalne) samouprave osnovale za područja Republike Hrvatske može donositi odluke o značenju i simbolima nacionalnih manjina i praznicima nacionalnih manjina.

Članak 32.

(1) Manjinski predstavnik svoje poslove obavlja pod nazivom koji mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja ga je izabrala i koji sadrži oznaku područja za koje je izabran.

(2) Manjinski predstavnik otvara račun sredstava koja se koriste za ostvarivanje manjinskih prava na području jedinice lokalne samouprave za koje je izabran, financijski plan korištenja tih sredstava i završni račun tih sredstava. Financijski plan i završni račun sredstava koja se koriste za ostvarivanje manjinskih prava objavljuju se u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave za čije područje je izabran manjinski predstavnik.

(3) Na manjinskog predstavnika te njegove ovlasti i obveze odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 26., 27., 28., 29., 30. i 31. ovoga Ustavnog zakona.

IV. SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE

Članak 33.

(1) Osniva se Savjet za nacionalne manjine, radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina. U tom cilju Savjet surađuje s nadležnim državnim tijelima i tijelima jedinica samouprave, manjinskim samoupravama, udrugama nacionalnih manjina i pravnim osobama koje obavljaju djelatnosti kojima se ostvaruju manjinska prava i slobode.

(2) Savjet za nacionalne manjine ima pravo:

- predlagati tijelima državne vlasti da rasprave pojedina pitanja od značenja za nacionalnu manjinu, a osobito provođenje ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima su uređena manjinska prava i slobode;
- predlagati tijelima državne vlasti mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području;
- davati mišljenja i prijedloge o programima javnih radio postaja i javne televizije namjenjenih nacionalnim manjinama, te o tretiranju manjinskih pitanja u programima javnih radio postaja i javne televizije i drugim sredstavima priopćavanja;
- predlagati poduzimanje gospodarskih, socijalnih i drugih mjera na područjima tradicionalno ili u znatnijem broju nastanjenim pripadnicima nacionalnih manjina kako bi se očuvalo njihovo postojanje na tim područjima.

(3) Savjet za nacionalne manjine raspoređuje sredstva koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina. Korisnici sredstava podnose Savjetu godišnja izvješća o trošenju sredstava koja su im doznačena iz državnog proračuna, o čemu Savjet izvješćuje Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor. Savjet surađuje s nadležnim tijelima Vijeća Europe u pitanjima od interesa za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

(4) Ako u roku od 90 dana od donošenja državnoga proračuna, Savjet za nacionalne manjine ne donese odluku o rasporedu sredstava iz stavka 3. ovoga članka, odluku o tome donosi Vlada Republike Hrvatske.

Članak 34.

(1) Članove Savjeta za nacionalne manjine imenuje Vlada Republike Hrvatske na vrijeme od četiri godine i to:

- sedam članova pripadnika nacionalnih manjina iz reda osoba koje predlože manjinske samouprave,
- pet članova pripadnika nacionalnih manjina iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika iz reda osoba koje predlože manjinske udruge i druge organizacije manjina, vjerske zajednice, pravne osobe i građani pripadnici nacionalnih manjina.

(2) Članovi Savjeta za nacionalne manjine su i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

(3) Savjet za nacionalne manjine ima predsjednika i zamjenika predsjednika. Predsjednika Savjeta i zamjenika predsjednika Savjeta imenuje Vlada Republike Hrvatske iz reda članova Savjeta koje imenuje prema odredbi stavka 1. ovoga članka.

(4) Prilikom imenovanja članova Savjeta za nacionalne manjine Vlada Republike Hrvatske vodit će računa o udjelu pripadnika pojedinih nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske, kao i o tome da sastav Savjeta odražava njihovu samobitnost i osobitost, te povijesne vrijednosti, etničku, kulturnu i svaku drugu raznolikost.

(5) Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine svoju dužnost obavlja profesionalno i predstojnik je stručne službe Savjeta.

(6) Za obavljanje stručnih i administrativnih poslova za Savjet za nacionalne manjine Vlada Republike Hrvatske osnovat će stručnu službu Savjeta i odrediti okvirni broj njenih službenika i namještenika.

(7) Savjet za nacionalne manjine će donijeti pravilnik o unutarnjem redu stručne službe Savjeta na prijedlog predsjednika Savjeta.

(8) Program rada Savjeta za nacionalne manjine, financijski plan i završni račun sredstava Savjeta za nacionalne manjine, te akti kojima Savjet za nacionalne manjine raspoređuje sredstva koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina, objavljuju se u "Narodnim novinama".

V. NADZOR

Članak 35.

(1) Ostvarivanje prava i sloboda nacionalnih manjina zajamčenih Ustavom, ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima nadziru tijela državne uprave u pitanjima iz svog djelokruga.

(2) Vlada Republike Hrvatske usklađuje rad tijela državne uprave u primjeni ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona koji uređuju pitanja od značenja za nacionalne manjine.

Članak 36.

(1) Manjinska samouprava odnosno manjinski predstavnik u jedinici samouprave može zatražiti od nadležnog tijela državne uprave da provede nadzor nad primjenom ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima su uređena prava i slobode nacionalnih manjina od strane tijela jedinica samouprave u kojima su osnovane i da poduzmu mjere za zakonito postupanje tih tijela, o čemu obavještava Savjet za nacionalne manjine koji je dužan o svom shvaćanju izvijestiti manjinsku samoupravu odnosno manjinskog predstavnika.

(2) Savjet za nacionalne manjine može zatražiti od Vlade Republike Hrvatske da provede nadzor nad primjenom ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima su uređena prava i slobode nacionalnih manjina od strane tijela državne uprave i da poduzme mjere za zakonito postupanje tih tijela.

(3) Manjinske samouprave odnosno manjinski predstavnik i Savjet za nacionalne manjine imaju pravo, u skladu s odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ako po vlastitoj ocjeni ili povodom inicijative pripadnika nacionalne manjine smatraju da su povrijeđena prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina propisana ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 37.

(1) Odredba članka 17. ovog Ustavnog zakona primjenjivat će se od dana stupanja na snagu zakona kojim će sukladno ovoj odredbi biti uređen izbor zastupnika u Hrvatski sabor.

(2) Predstavnička tijela jedinica lokalne i jedinica područne (regionalne) samouprave kojima je mandat u tijeku, a u kojima nije ostvareno pravo na zastupljenost predstavnika manjina sukladno odredbama članka 18. ovog Ustavnog zakona, popunit će se odgovarajućim brojem članova predstavnika manjina na način i u rokovima sukladno zakonu kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Članak 38.

Ništa se u ovom Zakonu neće tumačiti kao da uključuje bilo kakvo pravo na obavljanje bilo kakve djelatnosti ili izvršavanje čina suprotnih temeljnim načelima međunarodnog prava, te posebice suverenosti, jedinstvenosti, teritorijalne cjelovitosti i nezavisnosti Republike Hrvatske.

Članak 39.

Ovim se Ustavnim zakonom ne mijenjaju niti ukidaju prava nacionalnih manjina utvrđena međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska ugovorna strana.

Članak 40.

(1) Vlada Republike Hrvatske imenovat će članove Savjeta za nacionalne manjine iz odredbe članka 34. stavak 1. ovoga Zakona i predsjednika Savjeta za nacionalne manjine i njegovog zamjenika najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona.

(2) Ako do isteka roka iz stavka 1. ovog članka ne budu osnovane manjinske samouprave ili ako manjinske samouprave ne predlože Vladi Republike Hrvatske kandidate za članove Savjeta za nacionalne manjine, Savjet za nacionalne manjine činiti će članovi imenovani prema odredbi članka 34. stavak 1. alineja 2. i članovi određeni prema odredbi članka 34. stavak 2. ovog Ustavnog zakona.

(3) Do osnivanja Stručne službe Savjeta za nacionalne manjine stručne i administrativne poslove za Savjet za nacionalne manjine obavljat će Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske.

Članak 41.

(1) Danom stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona prestaje važiti odredba članka 4. stavka 1. točke 1. Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina ("Narodne novine", broj 51/2000).

(2) Danom stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona prestaje se primjenjivati odredba članka 9. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine", broj 33/2001) u dijelu u kojem propisuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina i prestaje važiti odredba članka 61. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Članak 42.

Danom stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona prestaje važiti Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 65/91, 27/92, 34/92 – pročišćeni tekst, 51/2000 i 105/2000 – pročišćeni tekst).

Članak 43.

Ovaj Ustavni zakon stupa na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Ustav Republike Hrvatske u odredbi članka 15. propisuje: "(1) U Republici Hrvatskoj jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina. (2) Ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje se ustavnim zakonom koji se donosi po postupku za donošenje organskih zakona. (3) Zakonom se može, pored općega biračkog prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. (4) Pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija.". Republika Hrvatska stranka je nekoliko međunarodnih ugovora kojima su uređena zaštita nacionalnih manjina, te prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina. To su, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije objavljen je u "Narodnim novinama – Međunarodni ugovori", broj 14/97), zatim Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokoli uz ovu Konvenciju (Zakon o potvrđivanju Konvencije i Protokola uz konvenciju objavljen je u "Narodnim novinama – Međunarodni ugovori", broj 18/97), zatim Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (Zakon o potvrđivanju Europske povelje objavljen je u "Narodnim novinama – Međunarodni ugovori", broj 18/97). Prava nacionalnih manjina određuje i Instrument za zaštitu prava nacionalnih manjina Srednjoeuropske inicijative (ovaj Instrument, koji nije međunarodni ugovor, potpisali su 30. travnja 1996. godine ministri vanjskih poslova Austrije, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Italije, Makedonije, Poljske i Hrvatske i otvoren je za potpis drugim članicama Srednjoeuropske inicijative).

Zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj uređeni su Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 35/91, 27/92, 34/92 – pročišćeni tekst, 50/2000 i 105/2000 – pročišćeni tekst), pri čem je, naknadno, utvrđeno privremeno neprimjenjivanje pojedinih odredbi ovog Ustavnog zakona Ustavnim zakonom o privremenom neprimjenjivanju pojedinih odredbi Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 68/95). Pojedina prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina uređena su i odredbama više posebnih zakona, kao što su Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina ("Narodne novine", broj 51/2000), Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 51/2000), Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski državni sabor ("Narodne novine", broj 116/99), Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, broj 3/2001), Zakon o sustavu državne uprave ("Narodne novine", br. 75/93, 48/99, 15/2000 i 59/2001). Republika Hrvatska je i sklapanjem dva bilateralna međunarodna ugovora uredila neka pitanja zaštite i ostvarivanja prava i sloboda pripadnika talijanske i mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (to su Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj – "Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj 8/95 i Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjina – "Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj

18/97). Svakako da su zaštita nacionalnih manjina i ostvarivanje nekih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj osigurani i činjenicom da Republika Hrvatska u državnom proračunu određuje značajna sredstva kojima potpomaže ili osigurava rad udruga nacionalnih manjina i obavljanje djelatnosti u području javnog priopćavanja, odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, nakladništva (izdavaštva) od interesa za nacionalne manjine.

Okolnost da je Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj donesen prije nego što je Republika Hrvatska postala ugovorna strana naprijed prikazanih međunarodnih ugovora, da je sklapanjem Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Republika Hrvatska preuzela obvezu da će urediti zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje nekih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, koja nisu uređena zakonima Republike Hrvatske ili nisu uređena sukladno odredbama Okvirne konvencije; potreba da se Ustavnim zakonom urede načela na kojima se temelji uređivanje zaštite nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina koja su već uređena posebnim zakonima ili će se urediti posebnim zakonima; te potreba da se Ustavnim zakonom urede pitanja unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina kroz institut manjinske samouprave u jedinicama lokalne samouprave i jedinicama područne (regionalne) samouprave, te potreba donošenja Ustavnog zakona u formalnopravnom i sadržajnom smislu sukladno promjenama Ustava donesenim nakon stupanja na snagu važećeg Ustavnog zakona, predstavljaju razlog za donošenje ovog Ustavnog zakona.

Donošenjem ovog Ustavnog zakona zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina bit će uređeni sukladno Ustavu Republike Hrvatske i međunarodnim ugovorima kojih je sudionik Republika Hrvatska. Pritom odredbe Ustavnog zakona ne polaze samo od potrebe da se urede prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina i njihova zaštita nego i na potrebi održavanja etničke i multikulturalne raznolikosti, te razvijanju duha razumijevanja, uvažavanja i tolerancije s ciljem doprinosa promicanju razvoja Republike Hrvatske.

II. PITANJA KOJA SE RJEŠAVAJU USTAVNIM ZAKONOM

Sukladno Ustavu Republike Hrvatske, odredbama Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i drugih međunarodnih ugovora kojih je sudionik Republika Hrvatska ovim Ustavnim zakonom uređuju se osobito sljedeća pitanja:

- kada neka skupina hrvatskih državljana čini nacionalnu manjinu;
- sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti utvrđenjem da svaki pripadnik nacionalne manjine ima pravo slobodno izabrati da li će biti tretiran kao takav;
- pripadnicima nacionalnih manjina jamči se jednakost pred zakonom i jednaka pravna zaštita;
- zabranjuje se bilo kakva diskriminacija temeljena na pripadnosti nacionalnoj manjini;
- pravo pripadnika nacionalnih manjina da se slobodno služe svojim jezikom i pismom, privatno i javno;

- pravo na ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalnih manjina, na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonom;
- pravo pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu kojim se služe;
- pravo na kulturnu autonomiju;
- pravo na uporabu znamenja i simbola nacionalnih manjina;
- pravo na očitovanje svoje vjere i osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere;
- pravo na slobodno održavanje veza s narodom kojim pripadnici nacionalne manjine pripadaju, te institucijama i pravnim osobama matične države;
- pravo na dostupnost nacionalnih manjina sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe;
- pravo pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost u Hrvatskom saboru, zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne i regionalne samouprave i zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima, te tijelima jedinica lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave, na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

Uređuje se izbor manjinskih samouprava odnosno manjinskih predstavnika u jedinicama lokalne samouprave i jedinicama područne (regionalne) samouprave, njihova prava i pitanja u svezi s njihovim radom i odnosom prema tijelima državne vlasti i tijelima jedinica lokalne samouprave odnosno jedinicama područne (regionalne) samouprave.

Osniva se radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina Savjet za nacionalne manjine, utvrđuju njegovi poslovi, njegov sastav i druga pitanja u svezi s njegovim radom.

III. OBJAŠNJENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

1. Članak 1.

Ovom odredbom definira se temeljno političko i normativno stajalište u odnosu na zaštitu nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina.

2. Članak 2.

Ustav Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 41/2001 – pročišćeni tekst i 55/2001), propisuje u članku 15.: "jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina" (stavak 1.); ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje se Ustavnim zakonom koji se donosi po postupku za donošenje organskih zakona" (stavak 2.); "pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se izražavanje nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija". Ustav Republike Hrvatske u članku 82. stavak 1. propisuje "Zakone (organski zakoni) kojima se uređuju prava nacionalnih manjina Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika."

Odredba članka 15. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske primjenjivala se na način da su se ustavnim zakonom, počam od Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne

novine", broj 65/91) uređivala neka od prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina (pojedinačno ili zajedno s drugim pripadnicima) dok su se neka prava i slobode uređivala posebnim (organskim) zakonima. Ovakav pristup prihvaćen je i ovim Ustavnim zakonom.

Odredbom stavka 1. ovoga članka razrađuje se odredba članka 15. stavak 4. Ustava Republike Hrvatske prema kojoj se pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti i odgovarajuća odredba članka 9. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu: Okvirna konvencija).

Odredbe stavka 2. i 3. ovoga članka određuju da pripadnici nacionalnih manjina imaju i ostvaruju sva ona prava i slobode koje prema Ustavu Republike Hrvatske imaju svi građani Republike Hrvatske, te posebna prava i slobode propisane ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima (primjerice Zakon o službenoj uporabi jezika i pisma pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, zakoni kojima se uređuju izbor zastupnika pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatski sabor i članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, i dr.), koja ostvaruju na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom i ostalim zakonima.

Odredba stavka 3. propisuje načela zaštite pripadnika nacionalnih manjina, sukladno Ustavu Republike Hrvatske i odredbama Okvirne konvencije.

Odredbom stavka 4. ovoga članka zabranjuje se poduzimanje određenih mjera kojima se mijenja omjer među stanovništvom na područjima nastanjenim osobama koje pripadaju nacionalnim manjinama i temelji se na odredbi članka 16. Okvirne konvencije.

Odredba stavka 5. ovoga članka prihvaća shvaćanje Ustavnog suda Republike Hrvatske iz Odluke i Rješenja od 12. travnja 2001. godine ("Narodne novine", broj 36/2001), da nije u nesuglasnosti s ustavnim odredbama zakonsko ustanovljavanje razlike u ostvarivanju prava između pripadnika nacionalnih manjina ovisno o njihovom sudjelovanju u stanovništvu Republike Hrvatske. U dijelu u kojem ostvarivanje određenih prava i sloboda veže uz "stečena prava" ovom odredbom obuhvaćena su ona prava koja je Republika Hrvatska prihvatila pismom Vlade Republike Hrvatske Savjetu sigurnosti Ujedinjenih naroda, od 13. siječnja 1977. godine, "za završetak mirne reintegracije regiona pod prijelaznom upravom, Republika Hrvatska" (ovim pismom srpskoj etničkoj zajednici u regionu pod prijelaznom upravom garantira se da će imati mjesto podžupana u županijama Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj; garantuje se proporcionalna zastupljenost Srba uključujući i najviše položaje u lokalnim zdravstvenim službama, policiji i pravosuđu i određuje broj lokalnih policajaca pripadnika srpske i drugih nehrvatskih zajednica; imenovanje predstavnika srpske etničke zajednice na visoke položaje u Ministarstvu razvitka i obnove, kao i Uredu za prognanike i izbjeglice, na nivou ne manjem od pomoćnika ministra u ministarstvima unutarnjih poslova, pravosuđa, obrazovanja i kulture; pravo na odgovarajuću zastupljenost na nivou eksperata u radnim tijelima Hrvatskog sabora, i dr.). U dijelu u kojem ostvarivanje određenih prava i sloboda ovisi o međunarodnim ugovorima obuhvaćena su prava iz Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj "Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj 8/95 i Ugovorom između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjina – "Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj 18/97.

3. Članak 3.

Ustav Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 56/90) u Izvorišnim osnovama ustanovio je Republiku Hrvatsku "kao nacionalnu državu hrvatskog naroda i državu pripadnika inih naroda i manjina koji su njeni državljani: Srba, Muslimana, Slovenaca, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara i drugih, ...".

Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 135/97) u Izvorišnim osnovama ustanovio je Republiku Hrvatsku kao nacionalnu državu hrvatskog naroda i državu pripadnika autohtonih nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara, Židova, Nijemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina i drugih, koji su njeni državljani,".

Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina ("Narodne novine", broj 51/2000) kao nacionalne manjine označava Albance, Austrijance, Bošnjake, Bugare, Crnogorce, Čeha, Mađare, Makedonce, Nijemce, Poljake, Rome, Rumunje, Ruse, Rusine, Slovake, Slovence, Srbe, Talijane, Turke, Ukrajince, Vlahe, Židove i druge etničke i nacionalne zajednice i prati njihov svestrani razvoj."

Ovaj Ustavni zakon ne određuje nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Odredbom članka 3. definiran je pojam nacionalne manjine u skladu s međunarodnim dokumentima i većim dijelom se temelji na odredbi članka 1. stavak 2. Instrumenta Srednjoeuropske inicijative za zaštitu prava manjina. Ustavni zakon položaj pripadnika nacionalne manjine daje samo državljanima Republike Hrvatske koji se takvima izjasne. Ni hrvatski državljani koji se nisu izjasnili da su pripadnici neke od nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj nemaju prava koja se ovim Ustavnim zakonom ili ostalim ustavnim zakonima daju (samo) hrvatskim državljanima pripadnicima nacionalne manjine. Oni jednako ovakova prava imaju, ali ne temeljem ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona o pravima nacionalnih manjina, nego temeljem Ustava Republike Hrvatske i ostalih zakona. Nemaju ona posebna prava, kao što su prava birati svoje predstavnike u jedinice samouprave, zastupnike u Hrvatski sabor i slično. Tako ni osobe koje su državljani drugih država, a borave na području Republike Hrvatske ne mogu biti pripadnici nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Državljanima Republike Italije ili Republike Austrije koji žive i rade u Republici Hrvatskoj nisu pripadnici talijanske ili austrijske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i nemaju prava koja prema ovom Ustavnom zakonu i posebnim zakonima imaju pripadnici nacionalnih manjina. Oni imaju sva ona temeljna ljudska prava i slobode koje određuje Ustav Republike Hrvatske i drugi propisi Republike Hrvatske za strance koji borave u Republici Hrvatskoj.

4. Članak 4.

Odredbom članka 18. Okvirne konvencije propisano je da će stranke Okvirne konvencije (Republika Hrvatska je stranka Okvirne konvencije) nastojati, gdje je to potrebno, zaključiti bilateralne i multilateralne sporazume s drugim državama, osobito sa susjednim državama, radi osiguranja zaštite osoba koje pripadaju dotičnim nacionalnim manjinama.

Republika Hrvatska već ima dva međunarodna ugovora iz ovoga članka. To su Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj i Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjina.

5. Članak 5.

Ovom odredbom se određuju prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina, osobito ona koja je Republika Hrvatska prihvatila priznati sklapanjem Okvirne konvencije o pravima nacionalnih manjina, od kojih se neka prava i slobode podrobnije uređuju ovim Ustavnim zakonom, a neka se razrađuju posebnim zakonima.

6. Članak 6.

Ova odredba uređena je sukladno odredbama članka 2. i članka 6. Okvirne konvencije i propisuje obvezu tijela državne izvršne vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave i drugih koji primjenjuju ovaj Ustavni zakon i odredbe posebnih zakona kojima se uređuju prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina.

7. Članak 7.

Ova odredba temelji se na odredbi članka 11. Zakona o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina ("Narodne novine", broj 14/97) – (u daljnjem tekstu: Okvirna konvencija), i omogućava provedbu odredbe članka 8. stavak 2. i 3. Zakona o osobnoj iskaznici ("Narodne novine", broj 11/2002) prema kojima: "(2) Kada je to utvrđeno posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorima, obrazac osobne iskaznice za osobu – pripadnika nacionalne manjine, tiska se i na jeziku nacionalne manjine. (3) Obrazac iz stavka 2. ovoga članka popunjuje se na hrvatskom jeziku latiničnim pismom i jeziku i pismu pripadnika nacionalnih manjina."

8. Članci 8., 9., 10. i 41. stavak 1.

Jedno od mogućih određenja pripadnosti nacionalnih manjina jesu poseban jezik i/ili posebno pismo različito od jezika i pisma kojim se služi ostalo stanovništvo, pa je i jedno od temeljnih prava pripadnika nacionalnih manjina pravo da se privatno i javno slobodno služe svojim jezikom i pismom, da se u službenoj uporabi svojim jezikom i pismom služe pod uvjetima i na način propisanim ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonom, te da se odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina obavlja na jeziku i pismu kojim se služe na način i pod uvjetima propisanim ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima. Pri tom se, osobito u odredbi članka 9., propisuju načela na kojima se treba uređivati posebnim zakonom pravo pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu.

Posebni zakon iz stavka 2. članka 9. je Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina ("Narodne novine", broj 51/2000), a potreba priznanja da svaka osoba koja pripada nacionalnoj manjini ima pravo učiti na svom manjinskom jeziku i pismu, ne dirajući učenje službenog jezika i pisma utanačena je odredbom članka 14. Okvirne konvencije.

Posebni zakon iz članka 10. stavka 2. je Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 51/2000), a nastojanje da se omogući korištenje jezika kojim se služe nacionalne manjine u ophođenju s tijelima vlasti iskazuje odredba članka 10. stavci 2. i 3. Okvirne konvencije. Kako se ravnopravna službena uporaba

jezika i pisma kojim se služe nacionalne manjine prema odredbi stavka 1. ovoga članka ostvaruje na području općine ili grada kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takove jedinice samouprave, odredbom članka 41. Ustavnog zakona propisuje se prestanak važenja odredbe članka 4. stavka 1. točke 1. Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 51/2000) kojom je ostvarivanje ovoga prava bilo vezano uz potrebu da pripadnici pojedine nacionalne manjine na području općine ili grada čine većinu stanovnika.

9. Članak 11.

Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj propisano je, odredbom članka 9. označavanje naziva mjesta i geografskih lokaliteta, naziva ulica i trgova, te pisanih prometnih znakova i drugih pisanih oznaka u prometu i jezikom i pismom nacionalne manjine u općini ili gradu u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine (to su slučajevi iz članka 4. toga Zakona). Ova odredba temelji se i na članku 13. Instrumenta Srednjoeuropske inicijative za zaštitu prava nacionalnih manjina.

10. Članak 12.

Već je važećim Ustavnim zakonom, odredbom članka 9. propisana sloboda uporabe znamenja i simbola nacionalnih manjina. Odredba članka 12. ovog Ustavnog zakona koja propisuje da je slobodna uporaba znamenja i simbola nacionalnih manjina i obilježavanje praznika nacionalnih manjina u uskoj je svezi članka 31. stavak 2. prema kojoj odredbi koordinacija manjinskih samouprava osnovana za područje Republike Hrvatske donosi odluke o znamenju i simbolima nacionalnih manjina i praznicima nacionalnih manjina.

11. Članak 13.

Pripadnici nacionalnih manjina, prema propisima Republike Hrvatske, imaju pravo osnivati trgovačka društva, ustanove, udruge, zaklade i fundacije, vjerske zajednice, političke stranke i druge pravne osobe, na način i pod uvjetima propisanim zakonima, jednako kao što ta prava imaju i ostali hrvatski državljani. U ovoj odredbi se zbog značaja za nacionalne manjine i posebno propisuje pravo na osnivanje onih pravnih osoba koje obavljaju djelatnosti od osobitog značaja za nacionalne manjine i čine podlogu tzv. kulturne autonomije nacionalnih manjina.

12. Članak 14.

Ova odredba omogućava pripadnicima nacionalnih manjina veze s osobama iz drugih država s kojima dijele etnički, kulturni, jezični ili vjerski identitet i omogućuje ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na kulturnu autonomiju te odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu. Neka prava pripadnika nacionalnih manjina i njihovih udruga uređuje onako kako su ta prava pripadnicima mađarske nacionalne manjine i njihovim udrugama priznata Zakonom o potvrđivanju Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj.

13. Članak 15.

Provođenje odredbe članka 15. treba omogućiti međusobno poznavanje i razumijevanje pripadnika hrvatskog naroda i pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, razvijanja razumijevanja i snošljivosti, dobrosusjedstva i prijateljskih odnosa.

14. Članak 16.

Održavanje i razvijanje kulture nacionalnih manjina, te očuvanje bitnih sastavnica samobitnosti nacionalnih manjina (vjera, jezik, tradicija i kulturna baština) nije moguće bez prava pripadnika nacionalnih manjina na informiranje putem tiska, radija i televizije na jeziku i pismu (kad se radi o tisku) kojim se služe nacionalne manjine. Odredbom stavka 1. članka 16., obveza iz članka 53. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji – "Narodne novine", broj 17/2001 ("Regionalne radiopostaje i regionalni TV studiji su javna glasila HRT-a s posebnom zadaćom promicanja regionalnih programa i programa na jezicima nacionalnih manjina na tom prostoru") proširena je i na druge postaje radija i televizije. U istom cilju odredbom stavka 2. propisuje se pravo pripadnika nacionalnih manjina i njihovih institucija da mogu obavljati djelatnosti javnog priopćavanja, sukladno odredbama Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", br. 83/96, 143/98 i 92/2001) i Zakona o telekomunikacijama ("Narodne novine", br. 76/99, 128/99, 78/2001 i 109/2001).

15. Članak 17.

Prema odredbi članka 45. stavak 5. Ustava Republike Hrvatske svi hrvatski državljani, dakle i pripadnici nacionalnih manjina, imaju opće i jednako biračko pravo s navršениh 18 godina u skladu sa zakonom, koje se ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem. Primjena ove odredbe, dakle načela jednakosti svih građana Republike Hrvatske u izboru zastupnika u Hrvatski sabor, ne osigurava zastupljenost nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru. Stoga je nužno zakonom kojim će se urediti izbor zastupnika u Hrvatski sabor propisati način ostvarivanja ovog prava, dakle zakonsko određivanje broja pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu države. Odredbom stavka 3. ovoga članka ponavlja se ustavnopravna mogućnost, propisana odredbom članka 15. stavka 3. Ustava Republike Hrvatske, da se tim zakonom uz opće biračko pravo pripadnicima nacionalnih manjina osigura i posebno pravo na izbor njihovih zastupnika u Hrvatski sabor, pri čem će se broj zastupnika koji se biraju temeljem ovog načela pozitivne diskriminacije biti određen tim zakonom.

16. Članak 18.

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", broj 33/2001), odredbom članka 28. određen je okvirni broj članova predstavničkih tijela jedinica samouprave (općine od 7 do 13 članova, a najviše od 13 do 19 članova, županije od 31 do 51 člana). Važeći Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine", broj 33/2001) koji u odredbi članka 9. stavak 1. propisuje da će se broj članova predstavničkog tijela iz reda pripadnika nacionalnih manjina odrediti statutima jedinica samouprave sukladno njihovom razmjernom udjelu u ukupnom stanovništvu jedinice samouprave.

Odredbom članka 18. ovog Ustavnog zakona jamči se pripadnicima nacionalnih manjina na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave, pri čemu broj članova predstavničkih tijela iz reda nacionalne manjine ovisi o udjelu pripadnika nacionalnih manjina u stanovništvu jedinice samouprave. Članovi predstavničkog tijela jedinice samouprave biraju se na temelju općeg biračkog prava, a ako na taj način ne bude postignuta zastupljenost propisana odredbama stavaka 2. i 3. pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave odnosno ne bude postignuta zastupljenost propisana odredbom stavka 4. pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave propisuje kako će se odrediti pripadnik nacionalne manjine odnosno pripadnici nacionalnih manjina koji se izabiru za člana predstavničkog tijela, a otvorena je i mogućnost (ovisno o izbornom sustavu) da se taj izbor uredi zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinica samouprave.

Propisuje se, odredbom stavka 7. način određivanja broja pripadnika nacionalne manjine radi provođenja ove odredbe, kako bi izbor članova predstavničkog tijela lokalne samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina mogao uvažavati migracije stanovništva nakon popisa stanovništva.

17. Članak 19.

Odredba članka 19. ovlašćuje jedinice samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina ne čine većinu stanovništva da mogu svojim statutima odrediti da se u njihovo predstavničko tijelo biraju članovi iz reda pripadnika nacionalne manjine i preko broja koji se temelji na udjelu pripadnika nacionalnih manjina u stanovništvu jedinice.

18. Članak 20.

Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 105/2000) u odredbi članka 17. stavak 5. propisuje da pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina iz stavka 1. ovoga članka (koje sudjeluju u stanovništvu Republike Hrvatske s više od 8%) imaju, pored prava na zastupljenost u Hrvatskom državnom saboru i Vladi Republike Hrvatske te tijelima vrhovne sudbene vlasti razmjerno svom udjelu u ukupnom stanovništvu, na pravo na zastupljenost i "drugim tijelima državne vlasti Republike Hrvatske", a što se osigurava zakonom o ustrojstvu državne vlasti. Zakon o sustavu državne uprave ("Narodne novine", br. 75/93, 48/99, 15/2000 i 59/2001), ne propisuje ograničenje iz članka 17. stavak 1. Ustavnog zakona, u odredbi članka 8. propisuje da se pripadnicima nacionalnih manjina osigurava zastupljenost u ministarstvima i državnim upravnim organizacijama, vodeći računa o njihovom ukupnom udjelu u stanovništvu Republike Hrvatske (stavak 1.), a Vlada Republike Hrvatske nadzire provedbu zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave.

Ustavni sud Republike Hrvatske, odlukom i rješenjem, broj: U-I-732/1998, od 12. travnja 2001. godine ("Narodne novine", broj 36/2001) izrazio je shvaćanje da zakonsko osiguranje prava pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost u tijelima državne vlasti se ne može ocijeniti nesuglasnim prihvaćenom i zajamčenom načelu pozitivne diskriminacije iz članka 15. stavak 3. Ustava Republike Hrvatske, a temelji se i na načelima sadržanim u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina (članak 4. stavci 2. i 3. i članak 15.).

19. Glava III. Manjinska samouprava u jedinicama samouprave (članci 21. do 32.)

Radi unapređivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina i provođenja i zaštite ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima utvrđenih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina Ustavni zakon uređuje osnivanje u jedinicama lokalne samouprave i u jedinicama područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: jedinice samouprave) manjinske samouprave, a u slučajevima kada nisu ispunjeni u pojedinoj jedinici samouprave ovim Ustavnim zakonom propisani uvjeti za osnivanje manjinske samouprave (članak 22.) propisan je izbor manjinskog predstavnika.

Manjinska samouprava je neprofitna pravna osoba (članak 23.), a njena tijela su Vijeće manjinske samouprave kojeg čine izabrani predstavnici nacionalne manjine i predsjednik Vijeća (članak 24.). Sredstva za rad manjinske samouprave osiguravaju se u proračunu jedinice samouprave (članak 26.) i iz izvora propisanih odredbom članka 27. Prava koja radi unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalne manjine i pripadnika nacionalne manjine imaju manjinske samouprave odnosno manjinski predstavnici propisana su odredbom članka 29., dok se odredbom članka 30. propisuju obveze tijela jedinica samouprave i tijela državne uprave u zaštiti nacionalnih manjina i prava i sloboda njihovih pripadnika.

Prema odredbi članka 31. manjinske samouprave osnovane za područja jedinica područne (regionalne) samouprave mogu osnivati koordinacije manjinskih samouprava kroz koje usaglašavaju stavove o pitanjima iz svog djelokruga i koje mogu ovlastiti da u njihovo ime poduzimaju mjere na poduzimanje kojih su ovlaštene manjinske samouprave. Propisuje se kada se smatra da je Sporazumom o osnivanju koordinacije manjinskih samouprava jedinica područne (regionalne) samouprave osnovana koordinacija za područje Republike Hrvatske.

Odredbom članka 32. uređuju se pitanja u svezi s radom manjinskog predstavnika te propisuje odgovarajuća primjena označenih odredbi ovog Ustavnog zakona na manjinskog predstavnika.

20. Glava IV. Savjet za nacionalne manjine (članci 33. i 34.)

Ovim se Ustavnim zakonom osniva Savjet na nacionalne manjine koje obavlja određene poslove u svezi sa zaštitom nacionalnih manjina i ostvarivanjem prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina na razini države (članak 33.), dok se odredbom članka 34. određuje sastav Savjeta za nacionalne manjine (12 članova imenuje Vlada Republike Hrvatske, a zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru članovi su Savjeta po svom položaju), i način obavljanja stručnih i administrativnih poslova za potrebe Savjeta za nacionalne manjine. Prilikom imenovanja članova Savjeta za nacionalne manjine Vlada Republike Hrvatske mora voditi računa ne samo o učešću pripadnika pojedinih nacionalnih manjina u stanovništvu Republike Hrvatske nego i o potrebi da u sastavu Savjeta bude pripadnika što većeg broja nacionalnih manjina kako bi se i kroz rad Savjeta omogućila zaštita onih manjinskih skupina koje to ne mogu postići zbog malog broja pripadnika nacionalne manjine.

21. Glava V. Nadzor (članci 35. i 36.)

Uređuje se nadzor provođenja ovog Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima su uređena prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina (članak 35.) i ovlasti manjinske samouprave odnosno manjinskog predstavnika da traži provođenje nadzora od nadležnih tijela državne uprave kao i ovlast Savjeta za nacionalne manjine da traži provođenje nadzora od Vlade Republike Hrvatske.

Propisuje se ovlast manjinskih samouprava i Savjeta za nacionalne manjine da u skladu s odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske podnose ustavne tužbe ako smatraju da su povrijeđena prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina propisana ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

22. Članak 37.

Odredba kojom se uređuju načela za izbor zastupnika Hrvatskog sabora iz reda pripadnika nacionalnih manjina (članak 17.) primjenit će se od dana stupanja na snagu zakona kojima će biti uređen izbor zastupnika u Hrvatski sabor sukladno ovoj odredbi.

Odredbom stavka 2. uređuje se izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave kojima je mandat u tijeku iz reda pripadnika nacionalnih manjina sukladno odredbi članka 18.

23. Članak 38.

U ovoj odredbi preuzeta je odredba članka 26. Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 105/2000), u nešto izmijenjenoj stipulaciji. Naime, odredba članka 26. Ustavnog zakona preuzela je odredbu članka 21. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, a izričaj ove odredbe Okvirne konvencije nije u potpunosti primjeren odgovarajućoj odredbi Ustavnog zakona.

24. Članak 39.

Kako se ovaj Ustavni zakon donosi nakon što je Republika Hrvatska sklopila nekoliko međunarodnih ugovora kojima su uređena prava nacionalnih manjina, odredbom članka 39., kako ne bi bilo dvojbe u primjeni ovih međunarodnih ugovora, izričito se propisuje da se ovim Ustavnim zakonom ne ukidaju prava nacionalnih manjina stečena na temelju (ranijih) međunarodnih ugovora.

25. Članak 40.

Vlada Republike Hrvatske je dužna imenovati članove Savjeta za nacionalne manjine i predsjednika Savjeta, koje imenuje prema odredbi članka 34. stavak 1. i 2. Ustavnog zakona. Otvara se mogućnost da Savjet za nacionalne manjine započne s radom i ako, zbog neizbora manjinskih samouprava, ne budu izabrani njegovi članovi iz reda osoba koje predlažu manjinske samouprave. Do osnivanja Stručne službe Savjeta za nacionalne manjine stručne i administrativne poslove za Savjet obavljat će Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske.

26. Članak 41. stavak 2.

Kako se odredbom članka 18. uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odredbom stavka 2. članka 41. propisuje se prestanak primjene odredbe članka 9. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine", broj 33/2001) na izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina, te prestanak važenja odredbe članka 61. toga Zakona. Ne propisuje se prestanak važenja odredbe članka 9. Zakona o izboru predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave jer se ova odredba primjenjuje i na izbor pripadnika hrvatskog naroda u predstavnička tijela onih jedinica samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina čine većinu stanovništva.

27. Članak 42.

Danom stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona prestat će važiti Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 65/91, 27/92, 34/92 – pročišćeni tekst, 51/2000 i 105/2000 – pročišćeni tekst).

28. Članak 43.

Kao dan stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona propisuje se dan njegove objave u "Narodnim novinama". Ovo propisivanje temelji se na činjenici da se ovaj Ustavni zakon donosi kao organski zakon.

IV. FINACIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PROVOĐENJE USTAVNOG ZAKONA I NAČIN OSIGURANJA TIH SREDSTAVA

U državnom proračunu Republike Hrvatske i u proračunima nekih jedinica lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave osiguravaju se sredstva za ostvarivanje određenih manjinskih prava i sloboda, u pojedinim slučajevima i sukladno posebnim zakonima (odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe nacionalne manjine, službena uporaba jezika i pisma kojim se služe nacionalne manjine).

Donošenje ovog Zakona zahtjevat će osiguranje sredstava u državnom proračunu za rad Savjeta za nacionalne manjine, u predmnijevanom iznosu od 1.000.000,00 kuna za 2003. godinu, te osiguranje sredstava u proračunima jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave za izbor i rad manjinskih samouprava i manjinskih predstavnika.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KONAČNOG PRIJEDLOGA USTAVNOG ZAKONA I RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA USTAVNOG ZAKONA, TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Većina razlika između normativnih rješenja sadržanih u Prijedlogu Ustavnog zakona i normativnih rješenja sadržanih u ovom Konačnom prijedlogu Ustavnog zakona odnosi se na potpunije ili preciznije, u sadržajnom i nomotehničkom smislu, uređivanje određenih pitanja

(primjerice članci 2. stavak 2., 5. točke 4. i 5., 12. stavak 2., 13. /izmjenjena stipulacija ove odredbe rezultirala je brisanjem odredbe ranijeg članka 14./, 14. stavak 4., 18., 23., 29. alineja 2., 30., 32., 35., 41.), polazeći u pravilu od prijedloga koje su dali u prvom čitanju Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbor za zakonodavstvo i Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, zatim Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, a u raspravi o Prijedlogu Ustavnog zakona klubovi zastupnika i pojedini zastupnici.

Druge važnije razlike jesu:

- propisivanjem načela na kojima se treba temeljiti normativno uređivanje ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu kojim se služe, te ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe nacionalne manjine, a na kojima se temelji i postojeće normativno uređivanje ovih pitanja;
- propisuju se, odredbom članka 17., da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru pri čem će se način ostvarivanja toga prava urediti zakonom kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor, te ponavlja ustavnopravna mogućnost da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava, kojeg imaju i ostvaruju jednako kao i ostali hrvatski državljani prizna i posebno pravo da biraju svoje zastupnike (tzv. pozitivna diskriminacija);
- u odredbi članka 18. (koja u stavku 1. jamči pripadnicima nacionalnih manjina zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica samouprave) zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica samouprave (koja se propisuje ovisno o učešću pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske) ne osigurava se više provođenjem dopunskih izbora (kako je bilo prema Prijedlogu ustavnog zakona u odgovarajućoj odredbi, odredbi članka 19.) nego se određuje izbor pripadnika nacionalnih manjina prema razmjernom uspjehu na održanim izborima, te otvara mogućnost da ovo pitanje bude i drugačije uređeno zakonom kojim će se propisati izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave;
- propisivanje da će se izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave u kojima je mandat u tijeku prema odredbi članka 18. održati na način i u rokovima sukladno zakonu kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA KOJI SU BILI DANI NA PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO I RAZLOZI ZA NJIHOVO NEPRIHVAĆANJE

U raspravi o Prijedlogu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina prilikom prvog čitanja dane su sljedeće važnije primjedbe i prijedlozi koje prilikom izrade Konačnog prijedloga Ustavnog zakona nisu prihvaćene:

1. Prijedlog da se prava i slobode nacionalnih manjina i njihova zaštita urede "običnim zakonom" jer nije u skladu s odredbom članka 15. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske.
2. Prijedlog da nije "potrebno niti politički svrsishodno normativno definirati nacionalnu manjinu". Kako Ustav Republike Hrvatske i prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbora za zakonodavstvo i Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, kojeg je predlagatelj prihvatio u odredbi članka 3. stavak 2. Ustavnog zakona, uz pobranje nacionalnih manjina propisuju da i druge skupine hrvatskih državljana mogu biti utvrđene

nacionalnim manjinama, nužno je propisati pod kojim će to uvjetima neka skupina hrvatskih državljana moći biti (dopunom Ustavnog zakona) određena nacionalnom manjinom.

3. Prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbora za zakonodavstvo i Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samouprave da se (u članku 3. dodavanjem stavka 2.) odrede nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, iz razloga prikazanih u obrazloženju ove odredbe.

4. Prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbora za zakonodavstvo i Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu o normativnom izričaju odredbe članka 17. kojom se uređuje pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru pripadnika nacionalnih manjina, već je ovo pitanje uređeno na ranije prikazan način.

5. Shvaćanje da je odredba članka 19. (u Prijedlogu Ustavnog zakona to je bila odredba članka 20.) da je "povlastica zastupljenosti u tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima, izvršnim tijelima i tijelima uprave gradova, općine i županija.....u suprotnosti s člankom 44. Ustava Republike Hrvatske koji izrijekom propisuje da svaki državljanin Republike Hrvatske neovisno o svom nacionalnom podrijetlu ima pravo pod jednakim uvjetima sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe." nije prihvaćeno. Naime, Ustav Republike Hrvatske odredbom članka 16. omogućava da se slobode i prava (dakle i pravo iz članka 44. Ustava) mogu ograničiti zakonom da bi se zaštitile slobode i prava drugih ljudi, te pravni poredak, javni moral i zdravlje. Odredba članka 19. omogućuje i štiti pravo pripadnika nacionalnih manjina na dostupnost određenim položajima i poslovima. Upućujemo da Ustavni sud Republike Hrvatske ocjenjujući ustavnost članka 17. Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj svojom Odlukom i Rješenjem ("Narodne novine", broj 36/2001) nije ukinuo odredbu članka 17. stavak 5. koja uređuje zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne vlasti Republike Hrvatske, ocjenjujući da zakonsko osiguranje prava pripadnika nacionalnih manjina na njihovu zastupljenost, pored u Hrvatskom saboru, i u drugim tijelima državne vlasti (u ovaj okvir svakako ulaze ministarstva i druga tijela državne uprave) se ne može ocjeniti neustavnim. Važeći Zakon o sustavu državne uprave ("Narodne novine", br. 75/93, 92/96, 48/99, 15/2000, 127/2000 i 59/2001) u odredbi članka 8. propisuje pravo koje se uređuje i odredbom članka 19. Ustavnog zakona. Primjećujemo da Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina propisuje obavezu njenih ugovornih stranaka da će stvoriti uvjete za učinkovito sudjelovanje osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama i u javnim poslovima, posebice onima koji se tiču njih samih.

6. Prijedlog da se sukladno pravu na zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica samouprave prema odredbi članka 18., odgovarajuće propiše (i) za Hrvate u jedinicama samouprave u kojima u ukupnom stanovništvu sudjeluju s manje od 50%, nije prihvaćen. Ustavnim zakonom iz članka 15. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske mogu se uređivati samo prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina, njihova zaštita, a Hrvati nigdje u Republici Hrvatskoj, pa ni na područjima jedinica lokalne samouprave u kojima čine manjinu u odnosu na ostalo stanovništvo, nisu nacionalna manjina u smislu Ustava Republike Hrvatske, ovog Ustavnog zakona ili bilo kojeg drugog posebnog zakona. Uređivanje zastupljenosti pripadnika hrvatskog naroda u onim jedinicama lokalne samouprave u kojima čine manjinu stanovništva može se urediti posebnim zakonom. To je de lege lata Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine", broj 33/2001), pri čemu predlagatelj Ustavnog zakona

ocjenjuje da će postojeću odredbu članka 9. stavak 2. toga Zakona trebati urediti potpunije i preciznije nego što je to sada slučaj.

7. Primjedba da se odredbom članka 19. ne uređuje pitanje koje je bilo uređeno odredbom članka 19. stavka 7. Prijedloga Ustavnog zakona nije prihvaćena, ali je sukladno primjedbi izvršen popravak ove odredbe. Stipulacija ranije odredbe popravljena je, kako bi se isključio opravdan prigovor da se u jedinicama samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina čine većinu stanovništva, pa se može očekivati da će činiti i većinu članova predstavničkog tijela, voljom takovog predstavničkog tijela statutom jedinice povećati broj članova predstavničkog tijela u korist pripadnika nacionalne manjine ili nacionalnih manjina a na štetu pripadnika hrvatskog naroda.

8. Prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbora za zakonodavstvo, Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu da se u odredbi članka 15. (u Prijedlogu Ustavnog zakona to je bila odredba članka 16.) brišu riječi "osobito kroz programe javnih ustanova koje obavljaju djelatnost proizvodnje i emitiranja radijskog i/ili televizijskog programa, osobito djece i mladeži kroz sadržaj odgojnog i obrazovnog rada i obvezne i izborne predmete obrazovanja". Ocjenjuje se da osobito programi javnih ustanova koje obavljaju djelatnost proizvodnje i emitiranja radijskog i/ili televizijskog programa namijenjeni djeci i mladeži, i odgojni i obrazovni rad i uvođenje izbornih predmeta obrazovanja najviše mogu pridonijeti temeljnom opredjeljenju Ustavnog zakona izraženom u odredbi njegovog članka 1.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**KONAČNI PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA
O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA**

Zagreb, 19. studenoga 2002.